

Kopienu tūrisms. Veidošanās un pamatprincipi.

Kopienu tūrisms ir jauns jēdziens gan Latvijā, gan Eiropas savienībā. Un, līdzīgi kā veidojot izpratni par Viedo ciemu kustību, šī virziena definīcija izkristalizējas tikai laika gaitā un regulārā praktiskā darbā.

Līdz jēdziena dzimšanai Kopienu sadarbības tīkls „Sēlijas salas” ir darbojies vairāk nekā trīs gadus, attīstot tūrisma piedāvājumus attālinātā lauku vidē ar vāji nodrošinātu infrastruktūru.

Tieši praksē kļuva skaidrs, ka svarīgāka par tūrisma produkta servisa līmeni un tā ģenerētajiem ieņēmumiem, ir vietējās kopienas vienotība, vietas identitātes un atpazīstamības veidošana, personīgās attieksmes gan ar vietu, gan ar viesiem.

Tūrisms Sēlijas vēsturiskās zemes gadījumā manifestējas kā tās veidošanas elements:

- stāstot par savu zemi citiem, mēs to iepazīstam aizvien labāk;
- veidojot savu zemi, mēs to izprotam aizvien dziļāk;
- rādot savu zemi, mēs ieraugām tās apslēptās detaļas;
- sadarbojoties ar savas zemes cilvēkiem, mēs modinām tās dzīvīgumu;
- uzņemot viesus un lepojoties ar paveikto, mēs vairojam tās pievilcību.

Vispārinot pieredzes aspektus, Sēlijas kopienu tūrisma definīcija 2022.gada martā skan šādi:

„Kopienu tūrisms ir lauku tūrisma virziens, kura galvenais mērķis ir vietas dzīvīguma, cilvēku pašapziņas un reģiona pievilcības vairošana.”

Vai mans ciemats, mazpilsēta, tūrisma saimniecība var būt Kopienas tūrisma objekts? Vai mēs varam iesaistīties Kopienu sadarbības tīklā „Sēlijas salas”?

Kopienu tūrismu Sēlijas vēsturiskās zemes kontekstā raksturo vairākas pazīmes, kuras esam iedalījuši četrās grupās.

Ģeogrāfiskās:

- Tūrisma objekts atrodas Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijā. Multiplicējot kopienu tūrisma pieeju citā Latvijas vai ES teritorijā, ir piemērojams atšķirīgs reģionālais formulējums.
- Tūrisma objektu veido kopiena viensētu grupā, skrajciemā, ciemā vai mazpilsētā;
- Kopienas, atbalstot viena otru, darbojas vienotā sadarbības tīklā.

Sociālās un organizatoriskās:

- Tūrisma produkts ir atvērts kopienas iedzīvotājiem. Tā izveidošanā un uzturēšanā ir aktīvi iesaistīti kopienas iedzīvotāji;
- Kopienas iedzīvotāji tiešā veidā saista šo tūrisma produktu ar savas apdzīvotās vietas atpazīstamību, lepojas ar to;
- Kopienā ir līderis/līderi, kurš/kuri pārziņā kopējo informāciju par norisēm, nodrošina saņemtās informācijas izplatību, sniedz atbalstu iesaistītajiem dalībniekiem;
- Kopienā ir nodrošināta sadarbība starp dažādām iedzīvotāju grupām un organizatoriskajām struktūrām (NVO, individuālie pakalpojumu sniedzēji, pašvaldības iestādes, zemnieku saimniecības, u.c.);
- Kopienas tūrisma produkta sniedzēji aktīvi iesaistās Sadarbības tīkla kopējās akcijās, pasākumos, kampaņās, kā arī iespēju robežās atbalsta kopīgos sadarbības tīkla pasākumus ar brīvprātīgo darbu, infrastruktūru, sadarbības partneru loku, finanšu līdzekļiem.

Kultūrvēsturiskās:

- Kopiena apzinās un identificē sevi kā vēsturiskās zemes – Sēlijas daļu. Kopiena pārziņā Sēlijas kā vēsturiskās zemes vēsturi, robežas, identitātes pamatus;
- Kopienai ir kopīga kultūrvēsturiskā telpa, kopiena spēj nosaukt šīs telpas atšķirības (kopienas iekšienē tās ir definētas), tai ir/ veidojas sava vizuālā un saturiskā identitāte, kas tiek izmantota mārketinga materiālos.

Ētiskās:

- Kopienas tūrisma produkta veidotāji savā darbībā par prioritārām atzīst vietas attīstības un kopienas saliedētības intereses – kopēju labumu. Tūrisma produktu veidotāji darbojas savstarpēji papildinoši, respektējot katra iesaistītā cilvēka pienesumu;
- Katras kopienas līderis/līderi pārziņā pārējo Sadarbības tīklā iesaistīto kopienu piedāvājumus, sniedz par tiem informāciju gan tūristiem, gan potenciālajiem sadarbības partneriem;
- Plānojot plašākus pasākumus, akcijas, projektus, iespēju robežās to norises saskaņo ar pārējiem Sadarbības tīkla dalībniekiem, tādējādi mazinot konkurenci un sekmējot līdzsvarotu Sadarbības tīkla attīstību.

Tāpat ir definētas minimālās infrastruktūras un servisa prasības, kas nepieciešamas tūrisma pakalpojumu sniegšanai:

- Kopienā ir viena koordinējošā persona, kas sniedz informāciju par visiem pieejamajiem servisiem. Tai skaitā – par kopienai tuvākajiem servisa punktiem, ja konkrētais pakalpojums netiek nodrošināts uz vietas;

- Kopienas tūrisma objekts/objekti nodrošina viesiem pirmās palīdzības aptieciņu, roku mazgāšanas iespējas un tualetes, dzeramo ūdeni;
- Kopienā ir vietējais gids/gidi.

Kopienu sadarbības tīklā var iesaistīties jebkura juridiska vai fiziska persona, to apvienība, ja tās darbība atbilst šādiem kritērijiem:

Kritēriji

Kritērijs	
Ģeogrāfiskie	
Kopiena atrodas Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijā	Būtisks
Tā pārstāv viensētu grupu, skrajciemu, ciematu, mazpilsētu	Būtisks
Infrastruktūra, serviss un pakalpojumi	
Kopiena tūrisma informācijā, kas paredzēta centralizētai izplatīšanai norāda: Precīzas GPS koordinātas uz objektiem; Vienas koordinējošās personas kontaktinformāciju (telefonu, e-pasta adresi); Visu objektu un piedāvāto pakalpojumu aprakstu; Kvalitatīvas digitālās fotogrāfijas (min. – 800 x 800 pikseļi); Apraksta sakaru pieejamību (mobilais pārklājums); Raksturo piebraucamo ceļu stāvokli.	Būtisks
Ja kopienā netiek sniegti ēdināšanas pakalpojumi, kopiena spēj atrisināt ēdināšanas jautājumus, ja apmeklētāji Kopienā uzturas 4 vai vairāk stundas	Būtisks
Ja kopiena nenodrošina nakšņošanas iespējas, kopiena spēj atrisināt nakšņošanas jautājumus – ieteikt tuvākās naktsmītnes, aprakstīt nakšņošanas apstākļus, izsniegt kontaktinformāciju	Ieteicams
Katrā no Kopienas objektiem ir pieejama pirmās palīdzības aptieciņa	Būtisks
Kopienas objektos ir pieejamas tualetes, roku mazgāšanas vietas, dzeramais ūdens	Būtisks
Kopienā ir vietējais gids	Ieteicams
Kopiena piedāvā uz vietas ražotus suvenīrus	Ieteicams
Kopiena izplata tūrisma informāciju par citām Sēlijas kopienām	Būtisks
Sociālie un organizatoriskie	
Tūrisma produkts ir atvērts kopienas iedzīvotājiem. Tā izveidošanā un uzturēšanā ir aktīvi iesaistīti kopienas iedzīvotāji	Būtisks

Kopienā ir līderis/līderi, kurš/kuri pārziņā kopējo informāciju par norisēm, nodrošina saņemtās informācijas izplatību, sniedz atbalstu iesaistītajiem dalībniekiem	Būtisks
Kopienā ir nodrošināta sadarbība starp dažādām iedzīvotāju grupām un organizatoriskajām struktūrām (NVO, individuālie pakalpojumu sniedzēji, pašvaldības iestādes, zemnieku saimniecības, u.c.)	Ieteicams
Kopienas iedzīvotāji tiešā veidā saista šo tūrisma produktu ar savas apdzīvotās vietas atpazīstamību, lepojas ar to	Ieteicams
Kopienas tūrisma produkta sniedzēji aktīvi iesaistās Sadarbības tīkla kopējās akcijās, pasākumos, kampaņās	Būtisks
Kopienas iespēju robežās atbalsta kopīgos sadarbības tīkla pasākumus ar brīvprātīgo darbu, infrastruktūru, sadarbības partneru loku, finanšu līdzekļiem.	Ieteicams
Kultūrvēsturiskie	
Kopienai ir kopīga kultūrvēsturiskā telpa, kopiena spēj nosaukt šīs telpas atšķirības (kopienas iekšienē tās ir definētas)	Būtisks
Kopienas pakalpojumos iekļautas vietējās kultūrvēstures komponentes – stāstījums, ēdienkarte, objekts/i, valoda, tērpi, tradīcijas u.c.	Ieteicams
Kopiena apzinās un identificē sevi kā vēsturiskās zemes – Sēlijas daļu. Kopiena pārziņā Sēlijas kā vēsturiskās zemes vēsturi, robežas, identitātes pamatus	Būtisks
Kopienai ir izstrādāta vizuālā un saturiskā identitāte (īsas, kodolīgas definīcijas veidā), tā tiek izmantota mārketinga pasākumos un materiālos	Ieteicams
Ētiskie	
Kopienas tūrisma produkta veidotāji savā darbībā par prioritārām atzīst vietas attīstības un kopienas saliedētības intereses – kopēju labumu.	Būtisks
Kopienas tūrisma produktu veidotāji darbojas savstarpēji papildinoši, respektējot katra iesaistītā cilvēka pienesumu.	Ieteicams
Katras kopienas līderis/līderi pārziņā pārējo Sadarbības tīklā iesaistīto kopienu piedāvājumus, sniedz par tiem informāciju gan tūristiem, gan potenciālajiem sadarbības partneriem	Būtisks
Piesaistot ārējo pakalpojumu sniedzēju, prioritāri izvēlas to no citas Sadarbības tīklā iesaistītās kopienas, ja vien tas ir iespējams	Būtisks
Iekšējā un ārējā komunikācijā respektē kopējās Sadarbības tīkla un visu tā dalībnieku intereses	Būtisks
Plānojot plašākus pasākumus, akcijas, projektus, iespēju robežās to norises saskaņo ar pārējiem Sadarbības tīkla dalībniekiem, tādējādi mazinot konkurenci un sekmējot līdzsvarotu Sadarbības tīkla attīstību	Ieteicams